

Disznókodások' --- 2016. május

Bizonyára nem csak én alszom rosszul, vadászatra keserű szájjal gondolva, hogyha nem éppen a tervezett módon „sikerült” a vadászatunk; a nagy kan helyett természetes kocát, búzában süldő helyett szoptatós anyadisznót hoztunk terítékre. Megesik, megeshet mindenkivel.

Aki keveset vadászik, annak azért, aki többet, annak pedig a nagy számok törvénye alapján bele-bele csúszik egy-egy nem kívánt egyed a teríték-nyilvántartásába. Mielőtt bárkinek ökölbe szorulna a talpa – nem a kocák kíméletéről, azok örökös óvásáról szeretnék szólni, hisz mindenki tudja, látja, hogy bizony őket is „szabályozni” kell (az majdan egy másik téma legyen, hogy mikor és hogyan), sokkal inkább arra szeretnék kilyukadni, hogy a terepen – élesben – miként lehet megkülönböztetni egyes korosztályokat, ivarokat.

Kezdjük is mindjárt a vadászév elején, tél végén – tavaszvárás idején. Már most leszögezem, hogy az én értékrendemben a disznó korosztályát nem a súlya, hanem a tényleges kora határozza meg. Így, ha malacról beszélek, akkor egy évesnél fiatalabb – legyen az akár negyven kiló is ősszel – ha süldőt emlegetek, akkor az egy évesnél idősebb – úgy mondjuk, hogy „tavalyi születésű” – de még két évesnél fiatalabb egyedekről beszélek – legyen akár tizenhét, akár ötvenöt kiló – a többi „öregebb” az kan vagy koca. Ha pedig súlyokat emlegetek, akkor zsigerelt súlyról, és „tisztességes” hegyvidéki-erdei disznókról, nem pedig alföldi százhektáros kukoricában nevelkedett mocsári szörnnyetegekről beszélek.

Szóval ott tartottunk, hogy a tél végét koptatjuk. Az igazat megvallva ilyenkor a legokosabb pihentetni a disznóinkat, a téli hajtásoknak vége, komoly vadkár még nem fenyeget, kukoricavetésig megérdemelnek egy kis nyugalmat (meghálálják!). Deha mégis disznó után szándékoznánk menni, akkor azt javaslom, mindenképpen tűzzük ki célul, hogy kizárólag akkor sütjük el a fegyverünk, ha olyan disznó áll előttünk, amit keresünk. Mit is keresünk? A szőrváltás még nem lehet a segítségünkre, mindenki a kopott téli ruháját nyúvi. A pénisztasak/pamacs/cseki – ki hogyan nevezi (én az utóbbit szoktam) sem mindig „tisztá”, hisz mindenki látott már kocát, aminek éppen a hasa közepén volt egy forgó (vesztére...). Az előző évi malacok (már nevezhetjük őket süldőnek) – normális esetben többen kóborolnak együtt – a maguk húsz-harminc kilójával (tizenötötől hatvanig), „gyerek arcukkal” könnyedén felismerhetőek. Nagyobb disznónál mindenképpen figyelni kell a disznó mozgását, alakját, az összbenyomást. A kan eleje erősebb, marja magas, a medencéje felett is erősebb a sörte (kétpúpú). A koca – ha nem éppen a fialóvacokban vajúdik – akkor nagy valószínűséggel ő is egyedül fog megjelenni a szórón így malacozás idején. Ha egyes nagy disznó van előttünk, keressük a szájában az agyart, keressük a csekit, ha háttal van, akkor a combjai között domborodó heréket! Ha ezeket nem látjuk, és neadjisten’ a kissé csüngőhasúnak is tűnik, akkor felejtjük el a lövést, mert biztosak lehetünk benne, hogy vemhes kocával van dolgunk. Ha a koca már malacozás után van (az első napokban még a vacokban hagyja az aprónépet), akkor már látni kell a duzzadt, lógó csecseit is.

Nyár elején, május-júniusban – és most leginkább ez érdekel bennünket - már figyelhetjük a szőrváltást is, bár sokszor éppen emiatt szokták a legnagyobb meglepetések érni az embert. Általában június első felében a legjobban alkalmazható a szürke/nem szürke kérdés; de ki is a szürke, meg ki nem? Legelőször a süldők, és a fiatal – 2-3 éves – kanok vedlenek, veszik fel könnyű ezüstszürke nyári ruhájukat. Aztán az öregebb kanok gyorsan – nagyjából két hetes csúszással – követik a többieket. A (malacos)kocák még rongyosan, félig meddig vedletten terelgetik kis családjukat. A süldők vagy a saját kis csapatukban (általában alomtestvérek), vagy visszatérve anyjukhoz alkotnak laza köteléket, komolyabb állománynál jellemző, hogy több koca azévi és tavalyi malacaikkal együtt alkot népesebb kondákat. Egy-egy ilyen konda

megfigyelésénél nagyon jól lehet „gyakorolni” a nemek és korosztályok megkülönböztetését. A kocák szervezete az utódnevelés, a szoptatás köré helyezi a hangsúlyt, így a vedlésben elmaradnak, ellentétben a süldőkétől, akik szépen kivedlettek már. Így tehát a kondákban talpig szőrös „fekete” disznók általában a kocák, a szép „csupasz” ezüstszürkék pedig a süldők. De mint írtam feljebb ezen jeleket inkább csak útmutatónak, „első körös szűrűnek” kell venni, mert találkozhatunk már május végén is jó kondiban levő kivedlett malacos kocával, meg júniusban „szőrös” süldővel. A testméret egy-egy fiatalabb koca, és egy-egy jobban fejlett süldő között nem lehet mérvadó, mindkettő negyven és hatvan kiló között van normális esetben. Mindenképpen figyeljük a hasuk alját, a kocáknál egyértelműen látni lehet a lógó emlőket, az emesüldőnél ezek nem látszanak, a kansüldőnél messziről virít a pénisztasak. Ha valaki napvilágon futna össze olyan kondával, amiben kocák és süldők is vannak, és nem a mindenáron lőni akarás vezérli, akkor érdemes figyelni a disznók fejét, az „arcformáját”. A süldőnek a feje, arca „gyerek”, olyan, mint egy nagy malacé, a koca feje „komor”, orra hosszabb, „arca” karakteresebb. Nem egyszer voltam már én is olyan helyzetben, hogy nagyobb takarásban (magas fűben, búzában) az egyedüli(nek vélt), vagy akár kondában tartózkodó disznót első ránézésre elkönnyveltem süldőnek, de az „arca” nem tetszett, nem a megszokott „gyerek arc” volt, és további hosszas távcsövezgetés után előbújtak a kiszopott emlők, vagy éppen vinnyantott egy malac a gazosból.

Tényleg „vinnyantás”! Például ha lesen ülünk (mondjuk búzatábla mellett), a legelső dolog, ami a nyári éjszakán segít a bírálásban, a hangok! A malaczsongás már messziről hallatszik, korábban a fülünkhöz ér, mint a lépteik zaja. Ha meghallottuk a malacok sivalkodását, akkor maximum süldőlövésben reménykedhetünk. Hogyha népes disznócsapat szállta meg előttünk a búzatáblát, akkor jöhet a holdvilágban (vagy fegyverlámpával) a szürke és fekete „sakkjátszma”, de amint azt feljebb is említettem, nem kizárt, hogy esetleg a szürke süldő(nek vélt disznó) nem egy jobb kondiban levő kivedlett koca lesz, mire terítékre hozzuk.

Aztán, ha langyos júniusi éjszakán néhány ágroppanás, halk nesz után természetes ezüstszürke disznó jelenik meg a búzatábla szélében, akkor joggal dobbanhat meg a szívünk, jó eséllyel a keresett kanunk teszi tiszteletét előttünk. Ha napvilágon hozna össze jószerencsénk az áhított remetével, a testalkata – magas marja, busa feje, a hasa alján tisztán látszó „cseki”, combjai között domborodó heréi, szája szélét kifordító agyari könnyedén elárulhatják, hogy „ki” áll előttünk. Aztán, ha ezen jegyek hiányában, vagy nem egyértelműen felismerése miatt mégsem nyúltunk fegyverünkhöz, és egy fiatalabb – 2-3 éves – kant engedtünk tovább, azon cseppet sem bánkódjuk, mert – ha mindenki úgy akarja – talán pár év múlva igazi komoly agyarpárral ajándékozhat meg bennünket.

Fordul az idő kereke, nyár végén, kukorica mellett várjuk a disznókat. A koncepció hasonló az előzőhöz – talán okosabbak lettek a disznóink – csak a szürke-fekete „sakkjátszma” éppenséggel megfordult. Július végétől, augusztus elejétől már a süldők, kanok erőteljesen elkezdik növeszteni a téli szőrüket – így pl. a fegyverlámpa fényében – ők tűnnek feketének, míg a kocák – mivel már jó esetben nem szoptatnak – szervezete kezdi utolérni magát, szépen kivedlenek, emlőik felszáradnak, kondijuk is megjavul. Sok embert lepett már meg az augusztusi éjszakában lőtt „nagy szürke” disznó, amely a lövés után hirtelen kocává változott.

Október - novemberre a kocák teljesen felzárkóznak mind szőrváltásban, mind kondiban a többiekhez, sőt ez utóbbiban talán túl is szárnyalják őket. Az azévi malacaink is „vaddisznó színűek” már, jó esetben a súlyuk harminc kiló körül mozog. A tavalyi süldők „megkomolyodtak”, hatvan kiló környékén kellene lenniük, közülük a második éves kanokat a nagy kocák már nem tűrik meg a kondában, így ők külön kisebb csapatban, esetleg egyedül próbálnak szerencsét. Jó esetben ebben az időszakban kezdődik a bűgás, ami eltarthat egészen

januárig is, így egy-egy konda környékén érdemesebb komolyabban is szétnézni, hátha csatlakozott az „apjok” a társasághoz...

Aztán ha valaki csúnyán nézne rám, mert számára úgy tűnt ez a papírra vetett néhány bötű, hogy a kocáinkat akarom védeni ebben a vadkárta éhes világban, az higgye el nekem, nem ez volt a fő célom, hiszen tudnak ők vigyázni magukra az én óvó szavaim nélkül is. Ellenben, ha csak néhány embernek is „bele ültettem a bogarat a fülébe”, és a tavaszi cserkelésén keresni fogja a kondában a „gyerekarcú” disznót, vagy az előhasi kocát elengedte a májusi nagy fűben, mert valami „nem stimmelt” körülötte, akkor már megérte...!

Juhász Ferenc